

Osnovna škola SMILJEVAC

Klasa: 602 – 01/14 – 01/36

Ur.broj: 2198/01 – 23 – 14 – 1

Zadar, 29. prosinca 2014.

GODIŠNJI PLAN I PROGRAM GRAĐANSKOG ODGOJA



Plan i program pripremile:

Nera Birkić, prof. psihologije, stručni suradnik škole

Anamarija Jurjević, prof. psihologije, pripravnik

Sandra Gregov, prof. pedagogije i sociologije, pripravnik

Maja Zubčić, prof. pedagogije i filozofije, pripravnik

Godišnji plan i program građanskog odgoja i obrazovanja dio je Školskog kurikula i školskog nastavnog plana i programa. Školski kurikulum OŠ Smiljevac izrađen je u skladu sa Zakonom o odgoju i obrazovanju (čl. 26. i 28.) te Nacionalnim okvirnim kurikulumom.

Na osnovi članka 28. i 125. stavka 1. *Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* i članka 61., *Statuta Osnovne škole Smiljevac - Zadar*, na prijedlog ravnatelja i uz prethodno mišljenje Vijeća roditelja Osnovne škole Smiljevac, *školski odbor* donosi izmjene i dopune Školskog kurikula i Godišnjeg plana i programa rada škole.

Uvod

Dana 27. kolovoza 2014. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta donosi ***Odluku o donošenju programa među predmetnih interdisciplinarnih sadržaja, građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj.***

Cilj građanskog odgoja

Cilj građanskog odgoja je pridonijeti osposobljenosti učenika za aktivno i učinkovito obavljanje građanske uloge te jedna od temeljnih postavki je da učenik nije samo dijete, već građanin sa svojim dužnostima, odgovornostima, pravima i obvezama. Današnja istraživanja ukazuju na to da mladi nemaju kritičan stav prema društveno – političkim događajima kako iz prošlosti tako i sadašnjosti. Veliku većinu njih odlikuje nezainteresiranost i neznanje prema politici te puko reproduciranje roditeljskih ideoloških i vrijednosnih stavova.

Građanski odgoj i obrazovanje bi trebao omogućiti mladima da postanu odgovorni i aktivni članovi društva, sposobni djelovati za opće dobro te donositi informirane i promišljene odluke. Građanski odgoj i obrazovanje podrazumijeva usvajanje vrijednosti, stavova i znanja, ali i vještina i sposobnosti kako ta znanja iskoristiti u svakodnevnim situacijama. Građanski odgoj i obrazovanje u sveobuhvatnom shvaćanju obuhvaća 6 dimenzija:

- 1. Ljudsko – pravna dimenzija** kroz koju se uči o pravima i odgovornostima te kako zaštititi svoja i tuđa prava.
- 2. Politička dimenzija** kroz koju se uči kako se u društvu donose odluke, zakoni i drugi propisi, tko se uključuje u taj proces i na koji način, što možemo učiniti da bismo sudjelovali u tim procesima te kako je ustrojena državna uprava, a kako lokalna i županijska samouprava.
- 3. Društvena dimenzija** kroz koju se razvijaju socijalne i komunikacijske vještine važne za ophođenje s drugim ljudima te vještine nenasilnog rješavanja sukoba.

4. **Međukulturalna dimenzija** kroz koju se upoznaje vlastita kultura, prepoznaju doprinosi različitih kulturalnih utjecaja na zajednicu te upoznaju druge kulture i razvija međusobno poštovanje.
5. **Gospodarska dimenzija** potiče na promišljanje o radu, upravljanje financijama i svemu onom vezanom uz ekonomiju i novac.
6. **Ekološka dimenzija** nas usmjerava na važnost održivog razvoja i očuvanje prirodnih bogatstava.

Namjena građanskog odgoja

Provedbom plana i programa Građanskog odgoja trebalo bi osigurati da se učenici pripreme za oživotvorenje temeljnih ustavnih odredbi Republike Hrvatske, a to su:

- **sloboda,**
- **jednakost,**
- **nacionalna ravnopravnost,**
- **ravnopravnost spolova,**
- **mirotvorstvo,**
- **socijalna pravda,**
- **poštivanje prava čovjeka,**
- **nepovredivost vlasništva,**
- **očuvanje prirode i čovjekova okoliša,**
- **vladavina prava,**
- **demokratski i višestranački sustav.**

Preko programa građanskog odgoja učenici sustavno uče o tome **što je vlast, koja je uloga vlasti, koja su prava i odgovornosti** građanina u demokraciji, te na koji način i pod kojim uvjetima se mogu koristiti prava i odgovornosti. Takvim učenjem potrebno je osposobiti učenika za aktivnog i odgovornog građanina koji sudjeluje u razvoju demokratske građanske kulture svoje škole, mjesta, države, Europe i svijeta, odnosno **za nositelja vlasti jer je ustavna demokracija takav model vlasti u kojem su građani politički subjekt.**

Škola je dužna učenike poučiti da opstanak demokracije ovisi o **znalačkom i aktivnom** sudjelovanju građana u odlučivanju na svim razinama. Međutim, pored samog sudjelovanja potrebno je i usvojiti odgovarajuće znanje, vještine i stajališta za korištenje intelektualnih alata kojima se unaprjeđuju demokratske procedure kao što su **procjena valjanosti načela, pravila i zakona te učinaka djelovanja vlasti**, ali i vlastitog djelovanja.

Kako bi učenika potaknula na spremnost za aktivno i odgovorno sudjelovanje od razredne, preko lokalne i nacionalne, do europske i međunarodne zajednice, oni u školi trebaju:

- stjecati znanja o svojim pravima i odgovornostima,
- mogućnostima i načinima djelovanja u zajednici,
- načelima djelovanja demokratske vlasti i načelima pravne države,
- mehanizmima zaštite ljudskih prava,
- razvijati vještine uočavanje problema u zajednici i njihova miroljubiva rješavanja,
- u suradnji s drugima jačati motivaciju za primjenom stečenog znanja i vještina u svakodnevnom životu.

Provedba građanskog odgoja

Građanski odgoj i obrazovanje uvodi se na način **obvezne međupredmetne provedbe** kako bi se u odgoju i obrazovanju pridonijelo **punom razvoju građanske kompetencije učenika**. Pri tome se polazi od činjenice da su svi predmeti **izravno povezani općim pravom na odgoj i obrazovanje** ili nekim posebnim pravom koje se jamči svakom djetetu. U svakome predmetu se traži **razvoj određenih vještina i vrijednosti** koje više ili manje pridonose ostvarivanju Građanskog odgoja i obrazovanja.

Metode rada

Primjerene metode za ostvarivanje ishoda Građanskog odgoja i obrazovanja su one koje polaze od iskustva učenika te ih potiču na **sudjelovanje u zajedničkim aktivnostima i suradnju u traženju i donošenju zajedničkih odluka**. Isto tako važno je i **kritičko propitivanje učinaka tih odluka** u odnosu na svakog od njih i zajednicu kojoj pripadaju. Takav rad **ne isključuje individualne metode učenja** (primjerice individualno čitanje, analiza teksta, analiza slikovnog materijala ili pisanje eseja), no **bitno je da se one koriste kao polazište za provođenje zajedničkih aktivnosti**.

Nastava Građanskog odgoja i obrazovanja mora biti usmjerena na učenike kao **članove razredne i školske zajednice**. U skladu s tim, preporučuju se metode:

- zajedničkog istraživanja nekog problema,
- traženja rješenja,
- pripreme izvještaja i prezentiranja,
- simuliranja i igranja odgovarajućih uloga (primjerice, rada pojedinih ogranaka vlasti i načina na koje oni donose odluke),

- rasprave i debate u sklopu kojih se vježba asertivnost, aktivno slušanje, argumentiranje, pregovaranje i zagovaranje, izvođenje zaključaka, dolazak do konsenzusa itd.

Oblici rada

Ovisno o nastavnoj temi, učenici rade u **paru, manjoj ili većoj grupi ili plenarno**. Isto tako, osim u **učionici**, oni uče i na **izvanučioničkoj nastavi i izvannastavnim aktivnostima** te koriste različite medije i kontekste kao izvore učenja a osobito lokalnu zajednicu. Izlazak u zajednicu prijeko je potreban kako bi stečeno znanje i vještine o aktivnom građanstvu provjerili u stvarnom kontekstu.

Provođenjem istraživačkih projekata najbolji je put do učenika kao aktivnog i odgovornog građanina. Učenici u sklopu provedbe projekta mogu **identificirati** neki društveni problem, **tražiti** podatke **kako bi problem što bolje upoznali te kroz analizu prikupljenih podataka predložiti određena** rješenja, koja zatim (ukoliko imaju mogućnosti) mogu i **provjeriti** u praksi.

Plan sati integriranja **Građanskog odgoja i obrazovanja** u postojeće predmete i izvanučioničke aktivnosti od I. do VIII. razredu osnovne škole

Obavezna provedba	Godišnji broj sati	
	1. – 4. razreda	5. – 8. razreda
Međupredmetno	15	20
Sat razrednika	10	5
Izvanučioničke aktivnosti	10	10
Ukupno	35	35

Praćenje i vrednovanje

Praćenje i vrednovanje provodi se na način da se postignuća učenika upisuju u odgovarajuću rubriku u imeniku građanski odgoj i obrazovanje, a u rubriku zapažanja i bilježaka upisuju se vrste aktivnosti prema elementima ocjenjivanja.

Učitelji koji Građanski odgoj i obrazovanje ostvaruju međupredmetno unose izvedbene pripreme usmjerene na razvoj ishoda GOO i materijale u određenu **Razrednu mapu za Građanski odgoj i obrazovanje**.

Učenik upisuje u **Učeničku mapu osobnog razvoja** u Građanskom odgoju i obrazovanju u kojim je projektima i aktivnostima sudjelovao, što je u toku godine izradio tijekom nastave GOO-a, osobna zapažanja, bilješke, osvrte na naučeno, nove ideje i rješenja da kojih je došao, koje su mu vrijednosti važne i na koje je poteškoće nailazio.

PRVI CIKLUS

(1. - 4. RAZRED OSNOVNE ŠKOLE)

Učenici na kraju prvog ciklusa pokazuju da razumiju i da su prihvatili koncept aktivnoga i odgovornoga, odnosno demokratskog građanstva kad u raspravama zastupaju demokratske vrijednosti; kad u odnosima s drugim učenicima ustrajavaju na dostojanstvu osobe, ravnopravnosti, pravdi i nenasilju; kad svoje stavove i izbore iznose otvoreno i potkrepljuju ih racionalnim dokazima; kad kod sebe i kod drugih prepoznaju i uvažavaju sposobnosti i talente te međusobno potiču njihov razvoj; kad prepoznaju i razvijaju vrijednosti svoje kulture pri čemu su otvoreni i spremni na suradnju s predstavnicima drugih kultura u razredu, školi i lokalnoj zajednici; kad razumiju prepreke s kojima se susreću njihovi vršnjaci s posebnim potrebama, kao i oni koji dolaze iz obitelji slabijeg imovinskog stanja, kad su solidarni s takvim učenicima i predani uklanjanju prepreka njihovu životu i učenju; kad pokazuju interes i osobno se angažiraju u rješavanju problema razredne, školske i lokalne zajednice polazeći od demokratskih načela i kad su posvećeni izgradnji razreda i škole kao demokratske zajednice učenja.

U prvom ciklusu postavljaju se temelji za cjeloživotno učenje aktivnog i odgovornog građanstva, zbog čega je važno taj proces započeti osvještavanjem, imenovanjem i analizom prava i odgovornosti učenika kao pripadnika razredne, školske i lokalne zajednice uređene na demokratskim načelima. Time se jača učenička samosvijest i neovisnost, ali i odgovornost za dobrobit drugih, te školske i lokalne zajednice u cjelini. Pri tome je važno sve teme i aktivnosti povezati sa svakidašnjim iskustvom učenika u razredu, školi i lokalnoj zajednici te otvoriti prostor za rasprave o dobrim i lošim stranama tih iskustava, kao i za mijenjanje okolnosti kojima se perpetuiraju loša iskustva, s naglaskom na odnose među učenicima, između učenika i učitelja te između škole, obitelji i lokalne zajednice.

CILJEVI: Poticati razvoj građanskih znanja, vještina i stavova kod učenika/ca kao građanina razreda, škole i lokalne zajednice sukladno spiralno-razvojno koncipiranom kurikulumu: kod učenika/ca učvrstiti svijest o sebi kao demokratskim građanima temeljem poznavanja svojih prava i odgovornosti u razredu, školi i lokalnoj zajednici u skladu s utvrđenim pravilima, propisima i zakonima koji jednako važe za sve; osigurati razumijevanje vrijednosti i načela na kojima se uspostavlja i razvija razred, škola i lokalna zajednica kao demokratske zajednice; osposobiti učenike za vođenje, timski rad i suradnju prema demokratskim načelima; razviti društvene komunikacijske vještine te vještine opažanja i suzbijanja ponašanja koje šteti dobrobiti pojedinca i zajednice; razvijati samosvijest i samopouzdanje uz poštovanje drugih i drugačijih kao polazište aktivnog i odgovornog građanstva; poticati razvoj etičkih stavova i ponašanja, osobito usvajanje vrijednosti neovisnosti, pravednosti, solidarnosti, mirotvorstva, nepotkupljivosti, poštovanja svojega i tuđeg rada te osobne angažiranosti za dobrobit drugih.

VRIJEME: 35 sati godišnje.

PROVEDBA: međupredmetno; korištenjem postojećih predmetnih tema. izvan-nastavno; projekti škole i društvene zajednice u sklopu školskog kurikuluma, uz mogućnost odabira modularnog pristupa

Građanska znanja, vještine i stavovi razvijaju se na način da se učenici dovode u situacije u kojima opisuju, analiziraju, tumače, prosuđuju i rješavaju moralne i druge dvojbe oslanjajući se na demokratska načela te se osvjedočuju o ispravnost i učinkovitost svojih odluka kroz vlastito činjenje, kako bi postupno učvrstili osobni građanski identitet. Uloga nastavnika je majeutička (majeutička metoda učenja podrazumijeva da je konkretno znanje tek polazna točka za daljnje izvođenje ili stvaranje istine kod sugovornika ili učenika) koristeći mogućnosti interaktivnog, participativnog, suradničkog i istraživačkog učenja vodeći učenike kroz proces upoznavanja, propitivanja i donošenja zaključaka o određenoj temi ili problemu u području građanskog odgoja i obrazovanja. Razredni učitelj ugrađuje teme građanskog odgoja i obrazovanja u svoj program rada i obrađuje ih u suradnji s odgovarajućim djelatnicima škole i lokalne zajednice. Pri tome je važno u

nastavnim i izvannastavnim aktivnostima, uključujući školske projekte, koristiti aktivne metode učenja i poučavanja, koje potiču interes, istraživanje i društveni angažman učenika.

Prikladne aktivnosti za razvijanje građanske kompetencije mogu biti: izbori za vijeće učenika i izbor predsjednika razreda; donošenje razrednih i školskih pravila ponašanja te određivanje sankcija za njihovo kršenje; aktivnosti 'Što mogu a što ne smijem činiti u školi' ili „Moja škola kao demokratska zajednica učenja”; rasprave o pojedinačnim i zajedničkim problemima u razredu i školi te načinima njihova rješavanja; volontiranje i humanitarni rad u školi i lokalnoj zajednici; kreativne radionice za potporu bolesnim vršnjacima te nemoćnim i starijim građanima; organizacija i provođenje akcija kojima se obilježavaju posebni dani ili akcije (npr. akcija 'Dijete s posebnim potrebama je moj prijatelj', Dan volontera, Dan grada, Spomen akcija 'I u mom gradu Vukovar svijetli', Dan sjećanja na žrtve Holokausta itd.); istraživački projekti kojima se uči o kulturnoj raznolikosti škole i lokalne zajednice (simboli, običaji, jezik, glazba, predmeti, jela i dr.); odgovarajuća terenska nastava u muzejima ili povijesno značajnim lokalitetima; posjete tijelima lokalne uprave i samouprave, praćenje rada gradske skupštine; razgovori s gradonačelnikom i sl.; sudjelovanje u radu lokalnih organizacija civilnog društva i sl.

PLAN RADA GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA za prvi ciklus od 1.- 4. razreda OŠ

1. RAZRED

DIMENZIJA	LJUDSKO PRAVNA	POLITIČKA	DRUŠTVENA	MEĐU KULTURALNA	GOSPODARSKA	EKOLOŠKA
TEMA RADA	Postao sam učenik	Život u razredu i školi	Ja u prometu	Mjesto u kojem živim	Zanimanja s kojima se svakodnevno susrećemo	Selo
MEĐUPREDMETNO	HJ – 1 sat EJ – 1 sat	PID – 2 sata	PID – 2 sata	HJ – 1 sat LK – 1 sat TZK – 1 sat	HJ– 1 sat LK– 1 sat PID – 1 sat	LK – 1 sat PID – 2 sata
SAT RAZREDNIKA	SR – 1 sat	SR – 5 sati	SR – 2 sata		SR – 1 sat	SR – 1 sat
IZVANUČIONIČNO					Posjet pekari – 3 sata Posjet tržnici – 3 sata	Posjet selu – 4 sata

Raspored nastavnih jedinica po satovima razrednika u 1. razredu

Broj sata	SAT RAZREDNIKA
1.	Postao sam učenik
2.	Upoznajmo se s kućnim redom
3.	Naša razredna zajednica - uzajamno upoznavanje
4.	Kakav dolazim u školu
5.	Pravila lijepog ponašanja i uljudnog ophođenja u školi i kako se ponašamo (na ulici, u kinu, na priredbi, u crkvi)
6.	Upoznajmo našu školu
7.	Put od kuće do škole
8.	Oprez u svakodnevnom životu
9.	Zašto štedimo
10.	Da nam školsko dvorište bude ljepše

2. RAZRED

DIMENZIJA	LJUDSKO PRAVNA	POLITIČKA	DRUŠTVENA	MEĐU KULTURALNA	GOSPODARSKA	EKOLOŠKA
TEMARADA	Ja, građanin razreda i škole	Demokracija u razredu	Ponašanje prema drugima	Znamenitosti grada	Zračna luka	Prirodno bogatstvo
MEĐUPREDMETNO			HJ – 2 sata EJ – 1 sat PID – 2 sata	HJ – 1 sat LK – 1 sat PID – 2 sata	HJ – 1 sat EJ – 1 sat MAT – 1 sat PID – 2 sata	PID – 2 sata
SAT RAZREDNIKA	SR – 3 sata	SR – 2 sata	SR – 3 sata		SR – 1 sat	SR – 1 sat
IZVANUČIONIČNO				Šetnja gradom Zadrom – 3 sata	Posjet zračnoj luci Zemunik – 4 sata	Posjet javnoj vatrogasnoj postrojbi – 3 sata

Raspored nastavnih jedinica po satovima razrednika u 2. razredu

Broj sata	SAT RAZREDNIKA
1.	Kućni red škole
2.	Moje obveze u razrednom odjelu
3.	Naša prava i dužnosti
4.	Kako ćemo iznijeti svoje mišljenje, prijedlog, postaviti pitanje
5.	Što najviše volim u našem razrednom odjelu
6.	Ponovno smo zajedno
7.	Kako se ponašamo prema djeci i odraslima
8.	Prepoznavanje svojih osjećaja
9.	Štednjom do željene stvari
10.	Ekološke priče

3. RAZRED

DIMENZIJA	LJUDSKO PRAVNA	POLITIČKA	DRUŠTVENA	MEĐU KULTURALNA	GOSPODARSKA	EKOLOŠKA
TEMA RADA	Ravnopravnost za sve	Demokratsko upravljanje zajednicom	Komunikacijske vještine te solidarnost u zajednici	Po čemu smo drugačiji od drugih?	Utjecaj medija i reklama na svakodnevni život	Čuvajmo vodu
MEĐUPREDMETNO	HJ – 1 sat	MAT – 1 sat	HJ – 2 sata GK – 1 sat EJ – 1 sat TZK – 1 sat VJ – 2 sata	HJ – 2 sata VJ – 1 sat	HJ – 1 sat LK – 1 sat	PID – 1 sat
SAT RAZREDNIKA	SR – 2 sata	SR – 2 sata	SR – 4 sata	SR – 1 sat	SR – 1 sat	
IZVANUČIONIČNO				Šetnja gradom – 3 sata	Posjet punionici vode sv. Rok – 4 sata	Posjet vodovodu – 3 sata

Raspored nastavnih jedinica po satovima razrednika u 3. razredu

Broj sata	SAT RAZREDNIKA
1.	Držimo se dogovora
2.	U čemu ja mogu pomoći vršnjacima, a u čemu bih volio da oni pomognu meni?
3.	Biranje predsjednika razreda i njegove poželjne karakteristike
4.	Zajednički rješavamo sukobe
5.	Komunikacija
6.	Zamisli da su osjećaji boje
7.	Humano ponašanje
8.	Pohvale i kazne
9.	Stereotipi i predrasude
10.	Mediji

4. RAZRED

DIMENZIJA	LJUDSKO PRAVNA	POLITIČKA	DRUŠTVENA	MEĐU KULTURALNA	GOSPODARSKA	EKOLOŠKA
TEMA RADA	Moja prava i moje odgovornosti	Mi čuvamo pravila – pravila čuvaju nas	Zajedno smo jači	Moj zavičaj	Od prirode do proizvodnje	Čuvajmo prirodu jer tako čuvamo sebe
MEĐUPREDMETNO	HJ – 1 sat VJ – 2 sata	HJ – 1 sat PID – 1 sat VJ – 1 sat	TZK – 1 sat	LK – 1 sat EJ – 1 sat PID – 2 sata	MAT – 1 sat PID – 1 sat	HJ – 1 sat VJ – 1 sat
SAT RAZREDNIKA	SR – 2 sata	SR – 4 sata	SR – 1 sat	SR – 1 sat	SR – 1 sat	SR – 2 sata
IZVANUČIONIČNO				Šetnja gradom – 3 sata	Posjet uljari – 4 sata	Posjet rasadniku Cerodol – 3 sata

Raspored nastavnih jedinica po satovima razrednika u 4. razredu

Broj sata	SAT RAZREDNIKA
1.	Upoznavanje s ljudskim pravima
2.	Osnovne ljudske potrebe
3.	Pravilnik o kućnom redu i ocjenjivanju
4.	Razredna pravila
5.	Biranje predsjednika razreda
6.	Bonton
7.	Riječi imaju moć – sloboda govora
8.	Naše razlike i sličnosti
9.	Čistimo školsko dvorište
10.	Čuvajmo prirodu jer tako čuvamo sebe

DRUGI I TREĆI CIKLUS

(5. - 8. RAZRED OSNOVNE ŠKOLE)

Tijekom drugog i trećeg ciklusa znanja, vještine i vrijednosti građanskog odgoja i obrazovanja koji su do sada bili ograničeni na razred, školu i lokalnu zajednicu, sada se proširuju na nacionalnu zajednicu. Učenje se usmjerava na razvoj kompetencija učenika kao građana Republike Hrvatske. I u ova je dva ciklusa znanje i razumijevanje potrebno povezati s vještinama, vrijednostima i stavovima te s individualnim i grupnim kapacitetima i odgovornostima za rješavanje stvarnih društvenih problema.

CILJEVI:

Oslanjajući se na postignuća prethodnog ciklusa, nastaviti sustavno poticati razvoj znanja, vještina te usvajanje vrijednosti i stavova koje su učenicima prijeko potrebni za učinkovito ostvarivanje uloge građanina Republike Hrvatske sukladno spiralno-razvojno koncipiranom kurikulumu: kod učenika/ca učvrstiti svijest o sebi kao demokratskim građanima Republike Hrvatske temeljem poznavanja svojih prava i odgovornosti koje proizlaze iz Ustava i zakona; omogućiti stjecanje znanja o vrijednostima i načelima na kojima se Republika Hrvatska razvija kao demokratska zajednica ravnopravnih građana; osigurati razumijevanje uloge, institucija i načina na koje vlast upravlja demokratskim procesima, razlika između demokratskog i nedemokratskog djelovanja vlasti te uloge građana u demokratskom razvoju Hrvatske; osposobiti učenike za neovisno, aktivno i odgovorno sudjelovanje u demokratskom odlučivanju; razviti društvene komunikacijske i suradničke vještine, kritičku političku i građansku pismenosti, svijest o važnosti angažiranosti pojedinca za osobnu i zajedničku dobrobit te vještine uočavanja i rješavanja aktualnih društvenih problema na različitim razinama; njegovati osjećaj domovinske pripadnosti, pripadnosti svom nacionalnom identitetu te otvorenost i poštovanje identiteta drugih; osposobiti učenike da razumiju, zagovaraju i u odnosima s drugima primjenjuju načela ljudskog dostojanstva, otvorenosti, ravnopravnosti, pravednosti, vladavine prava, nenasilja i solidarnosti te odgovornog gospodarenja prirodnim i društvenim resursima.

PODRUČJA OSTVARIVANJA:

hrvatski jezik, strani jezik, matematika, priroda, povijest, geografija, vjeronauk, likovna kultura, glazbena kultura, tjelesna i zdravstvena kultura, sat razrednog odjela, izvannastavne aktivnosti, istraživački projekti i humanitarne akcije škole u suradnji s lokalnom zajednicom, osobito organizacijama civilnog društva te, ovisno o mogućnostima škole, građanski odgoj i obrazovanje kao izborni predmet u 7. i 8. razredu.

VRIJEME: 35 sati godišnje s mogućnošću izbornog predmeta u 7. i 8. razredu s 35 sati godišnje.

PROVEDBA: međupredmetno, korištenjem postojećih predmetnih tema, izvan-nastavno; projekti škole i društvene zajednice u sklopu školskog kurikuluma, uz mogućnost odabira modularnog pristupa. U 7. i 8. razredu mogućnost izbornog predmeta.

Nastavno na prvi ciklus, i u drugom i trećem ciklusu se građanska znanja, vještine i stavovi razvijaju na način da se učenici dovode u situacije u kojima opisuju, analiziraju, tumače, prosuđuju i rješavaju pitanja i probleme koji su važni za njih osobno u kontekstu osiguranja političkog, društvenog, kulturnog, gospodarskog i ekološkog razvoja i stabilnosti hrvatskog društva. Pri tome je i ovdje važno da svoje pristupe i rješenja temelje na demokratskim načelima i da njihovu učinkovitost isprobavaju u praksi, čime stječu sigurnost u ulogu građana Republike Hrvatske.

Nastavnik prvenstveno djeluje kao fleksibilni organizator okoliša za učenje građanstva, što znači da na temelju raznovrsnih izvora i aktivnih metoda učenja vodi učenike do razumijevanja njihove građanske uloge, oblikovanja njegovih stavova i odgovarajućeg djelovanja.

Predmetni učitelj ugrađuje teme građanskog odgoja i obrazovanja u svoj nastavni plan i program tako da ih povezuje s postojećim predmetnim temama. To čini u suradnji s djelatnicima škole, roditeljima, stručnjacima, predstavnicima vlasti, organizacijama civilnog društva i gospodarskim subjektima, ovisno o području koje obrađuje. Korišti participativne, istraživačke i suradničke metode učenja i poučavanja, ali i različite izvore informiranja iz školskog i izvanškolskog okruženja, kako bi učenike osposobio za kritički pristup društvenoj, političkoj, kulturnoj i gospodarskoj stvarnosti, uočavanje problema, zajedničko traženje rješenja i provjeravanje njihove učinkovitosti. Važno je učenicima ostaviti što više prostora za promatranje i analizu događaja u društvu, kritičku analizu tekstova iz udžbenika i školske literature te medijskih informacija, simulaciju događaja i igranje uloga, poticati ih na organizaciju i sudjelovanje u humanitarnim i drugim akcijama civilnog društva te na dobrovoljni rad na različitim razinama, prepustiti im organizaciju i vođenje diskusija, debata i radionica, osigurati im sudjelovanje u javnim raspravama, ali i promatranje rada zakonodavne i izvršne vlasti te sudova i policije, kao i posjete

odgovarajućim istraživačkim ustanovama, organizacijama civilnog društva, javnim ustanovama koje skrbe za bolesne i nemoćne i sl. Pri tome je potrebno stalno provjeravati pridonose li i u kojoj mjeri pojedini sadržaji i metode učenja razvoju pojedinih dimenzija građanske kompetencije, odnosno pripremaju li oni učenika za ulogu aktivnog i odgovornog građanina Republike Hrvatske.

Prikladne aktivnosti za razvoj građanske kompetencije i dalje mogu biti izbor predsjednika razreda i izbor za vijeće učenika, donošenje razrednih i školskih pravila ponašanja te određivanje sankcija za njihovo kršenje, kao rasprave i donošenje drugih odluka koje se odnose na rad i život škole; uređivanje razrednih i školskih novina, izrada plakata, izložba fotografija; istraživačke aktivnosti „Moja ustavna prava i odgovornosti“, „Moje pravo na obrazovanje i moje odgovornosti u školi“, „Sličnosti i razlike u demokratskom upravljanju školom, lokalnom zajednicom i državom“, „Odluke demokratskog vođe“, „Kako s drugima pridonijeti demokratskom razvoju školske, lokalne i domovinske zajednice“; rasprave o aktualnim pitanjima o kojima postoje suprotstavljena mišljenja u društvu; analitički i strategijski pristup rješavanju problema; dobrovoljni i humanitarni rad u zajednici, posjete dječjim domovima i dječjim bolničkim odjelima, pomoć staračkim domaćinstvima; povezivanje učenja za građanska, politička, gospodarska, socijalna i kulturna prava s obilježavanjem posebnih dana (npr. Dan neovisnosti, Dan Domovinske zahvalnosti, Dan ljudskih prava, Dan sjećanja na Vukovar, Dan sjećanja na žrtve Holokausta, Dan volontera, Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama; Tjedan solidarnosti Hrvatskog Crvenog križa; Mjesec borbe protiv alkoholizma i drugih ovisnosti, Dani profesionalnog usmjerenja itd.); istraživački projekti o kulturnim raznolikostima i zajedničkoj hrvatskoj kulturi (simboli, običaji, jezik, glazba, predmeti, jela i dr.); obilježavanje najvažnijih blagdana vjerskih zajednica u Hrvatskoj; posjete muzejima i povijesno značajnim spomenicima ili lokalitetima; posjete državnim institucijama i tijelima, praćenje rada Sabora preko medija, razgovori s predstavnicima parlamentarnih i lokalnih političkih stranaka, obraćanje nositeljima vlasti i lokalnim političarima; sudjelovanje u odgovarajućim akcijama organizacija civilnog društva; kreativne radionice za očuvanje okoliša; uzgoj ekoloških proizvoda u školskim zadrugama i vrtovima; posjeti tvrtkama, razgovori s gospodarstvenicima i malim poduzetnicima, sajmovi poslova itd.

PLAN RADA GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA za drugi i treći ciklus od 5.- 8. razreda OŠ

5.RAZRED

DIMENZIJA	LJUDSKO PRAVNA	POLITIČKA	DRUŠTVENA	MEĐU KULTURALNA	GOSPODARSKA	EKOLOŠKA
TEMA RADA	Želje i potrebe	Pravila	Uloga i pritisak medija u pubertetu	Međukulturna otvorenost i komunikacija	Prava potrošača	Racionalizacija otpada
MEĐUPREDMETNO	Priroda – 1 sat	POV – 1 sat	HJ – 2 sata LK – 2 sata INF – 2 sata	EJ – 1 sat VJ – 2 sata	HJ – 1 sat Priroda – 1 sat	LK – 1 sat GEO – 1 sat
SAT RAZREDNIKA	SR – 1 sat	SR – 1 sat	SR – 2 sata	SR – 1 sat		
IZVANUČIONIČNO			Izrađivanje razrednih novina – 6 sati	Posjet muzejima grada Zadra – 4 sata		

Raspored nastavnih jedinica po satovima razrednika u 5. razredu

Broj sata	SAT RAZREDNIKA
1.	Želje i mogućnosti
2.	Poznajemo li i poštujemo li školski kućni red?
3.	Uloga i pritisak medija u pubertetu
4.	Što kada sam nesiguran
5.	Predrasude o drugima

6. RAZRED

DIMENZIJA	LJUDSKO - PRAVNA	POLITIČKA	DRUŠTVENA	MEĐU KULTURALNA	GOSPODARSKA	EKOLOŠKA
TEMA RADA	Dostojanstvo i sloboda	Koruptivni oblici ponašanja – prepisivanje	Nenasilno rješavanje sukoba	Prepoznavanje i uklanjanje stereotipa i predrasuda	Neodgovorna potrošnja: primjer dužničkog ropstva	Osnovne eko navike – recikliranje, štednja energije
MEĐUPREDMETNO	EJ – 1 sat VJ – 2 sata	GEO – 1 sat	POV – 1 sat GEO – 1 sat TZK – 1 sat INF – 2 sata	HJ – 1 sat GK – 1 sat LK – 2 sata EJ – 1 sat GEO – 1 sat	MAT – 1 sat GEO – 1 sat	MAT – 1 sat Priroda – 2 sata
SAT RAZREDNIKA	SR – 1 sat	SR – 1 sat	SR – 1 sat	SR – 1 sat		SR – 1 sat
IZVANUČIONIČNO				Upoznajmo druge kulture – 6 sati Dan grada Zadra – 4 sata		

Raspored nastavnih jedinica po satovima razrednika u 6. razredu

Broj sata	SAT RAZREDNIKA
1.	Pošten rad i izrabljivanje drugih
2.	Važnost i vrijednost društvenih pravila
3.	Spriječimo tučnjavu – nenasilno rješavanje sukoba
4.	Kako pristupamo drugima?
5.	Razvoj ekološkog ponašanja: Koje su osnovne eko navike?

7. RAZRED

DIMENZIJA	LJUDSKO PRAVNA	POLITIČKA	DRUŠTVENA	MEĐU KULTURALNA	GOSPODARSKA	EKOLOŠKA
TEMA RADA	Jednaka prava za sve	Pravda	Solidarnost na djelu	Globalizacija i identitet	Novac – mjerilo rada	Održivi razvoj
MEĐUPREDMETNO	HJ – 1 sat POV – 3 sata	POV – 3 sata	VJ – 2 sata	HJ – 1 sat EJ – 1 sat GEO – 1 sat INF – 1 sat	MAT – 1 sat GEO – 1 sat	BIO – 1 sat KEM – 1 sat FIZ – 1 sat TK – 2 sata
SAT RAZREDNIKA	SR – 1 sat	SR – 2 sata	SR – 2 sata			
IZVANUČIONIČNO			▪ Radionica budućnosti – 6 sati	Posjet muzejima grada Zadra – 4 sata		

- Radionica budućnosti – uočavanje i analiziranje društvenih problema, inovativno razmišljanje o mogućim rješenjima problema i izrada aktivnosti za njihovo rješavanje.

Raspored nastavnih jedinica po satovima razrednika u 7. razredu

Broj sata	SAT RAZREDNIKA
1.	Ustavna prava
2.	Kako osigurati pravdu u razredu i školi
3.	Simulacija suđenja
4.	Humanost na djelu
5.	Kako razumijemo jedni druge

8. RAZRED

DIMENZIJA	LJUDSKO PRAVNA	POLITIČKA	DRUŠTVENA	MEĐU KULTURALNA	GOSPODARSKA	EKOLOŠKA
TEMA RADA	Trgovanje ljudima	Različita politička uređenja	Društvena isključenost	Ujedinjeni u različitosti	Tržišna konkurentnost	Održivi razvoj
MEĐUPREDMETNO	HJ – 1 sat EJ – 1 sat POV– 1 sat	POV– 1 sat	HJ – 2 sata POV – 1 sat GEO– 1 sat VJ – 1 sat	EJ – 1 sat TK – 1 sat VJ– 1 sat	EJ – 1 sat TK – 2 sata INF – 2 sata	MAT – 1 sat KEM – 1 sat GEO – 1 sata
SAT RAZREDNIKA	SR – 1 sat		SR – 1 sat	SR – 1 sat	SR – 2 sata	
IZVANUČIONIČNO				Obilježavanje sjećanja na stradanje Škabrnje i Vukovara – 4 sata	▪ Radionica budućnosti – 6 sati	

- Radionica budućnosti – uočavanje i analiziranje društvenih problema, inovativno razmišljanje o mogućim rješenjima problema i izrada aktivnost za njihovo rješavanje.

Raspored nastavnih jedinica po satovima razrednika u 8. razredu

Broj sata	SAT RAZREDNIKA
1.	Trgovanje ljudima
2.	Komunikacija: predrasude, stvaranje glasina, razumijevanje neizgovorenih poruka
3.	Različite vrste diskriminacije
4.	Interesi i sposobnosti; činitelji pravilnog izbora zanimanja
5.	Upis u srednju školu

Na temelju plana i programa građanskog odgoja po razredima razrednici će izraditi pisane pripreme za satove razrednika, a predmetni učitelji u svojim godišnjim i mjesečnim nastavnim planovima i programima kao i u dnevnim priprema za nastavne satove, posebno označiti i istaknuti teme iz građanskog odgoja.

Ravnatelj škole:
Bernardo Kotlar, prof.